

Vier generaties, drie continenten

Vervoering

SHANTIE SINGH

DE GEUS

OXFAM Novib

LEESWIJZER

Shantie Singh - Vervoering

OXFAM Novib

AMBASSADEURS VAN HET ZELFDOEN

SHANTIE SINGH

VERVOERING.

VIJF GENERATIES, DRIE CONTINENTEN

JAAR VAN UITGAVE	2014
GENRE	Familiekroniek
ISBN	978 90 445 3421 4
UITGEVER	De Geus i.s.m. Oxfam Novib
AUTEUR LEESWIJZER	Marlene Lunter

Shantie Singh (1982, pseudoniem van Shantie Jagmohansingh) is zich sinds haar vroegste jeugd al bewust van wat je met taal kunt doen. Door haar teksten wil ze lezers anders naar de wereld laten kijken. Ze debuteerde in 2010 met *Sneeuw*, een kort verhaal, in het literaire tijdschrift *Armada*. *Vervoering* is haar debuutroman. Ze schreef voor o.a. *Trouw* en de *Volkskrant* opiniestukken over de multiculturele samenleving.

Shantie voelt zich een wereldburger. Haar voorouders komen uit India, haar ouders zijn op jonge leeftijd vanuit Suriname naar Nederland gekomen. Zelf is ze in Almelo geboren.

Ze studeerde aan de Erasmus Universiteit en werkt nu als bestuurskundige in Rotterdam. Haar studie combineerde ze met verschillende dansvormen. In verschillende talentenshows viel ze in de prijzen.

Zie: Shantie-schrijft.nl

Het verhaal

In 1912 ontvlucht Ramdew Raj na de dood van zijn moeder India. Ronselaars beloven een beter leven in Suriname. Met vele anderen stapt Ramdew op een schip, waar hij meteen al argwaan krijgt.

Ook Kumari Nandi en Shakuntala Mohan maken de overtocht. Kumari zorgt voor Ramdew als hij het niet meer ziet zitten. Zij vraagt hem in ruil met haar te trouwen. Hij stemt toe, hoewel Shakuntala zijn grote liefde is.

Ramdew en Kumari werken als contractarbeiders onmenselijk hard. Ramdew verwerft al snel aanzien onder de andere arbeiders.

Na vijf jaar zijn ze vrij en vestigen ze zich op een eigen stuk land in Nickerie, waar ze weer keihard moeten werken. Kumari blijft kinderloos en Ramdew verwekt een zoon bij Shakuntala. Kumari wil Shakuntala niet in huis hebben. Ramdew neemt daarom Piya Narain als tweede vrouw om voor nageslacht te zorgen.

Ramdew groeit uit tot een invloedrijke man en wordt de Raj genoemd. Kumari heeft grote invloed op al zijn beslissingen. Dankzij Piya kunnen ze een groot gezin stichten. Alles gaat voorspoedig, totdat de aanwezigheid van Yash, de zoon van Shakuntala, tweespalt zaait. Uiteindelijk vertrekt Yash.

Hij gaat in het leger. In 1944 trouwt hij met Nirmala, een meisje uit Paramaribo. Ze vestigen zich in Nickerie. Hun eerste zoon, Ravi, brengt Yash bij Shakuntala onder. Er volgen jaren van hard werken. Het gezin breidt zich gestaag uit. Als in 1954 de Raj sterft, wordt Mukesh geboren.

Yash ziet dat Mukesh een bijzondere jongen is en stuurt hem naar een goede school. Mukesh schrijft de indrukken die hij opdoet op. Op school blinkt hij uit.

Als de twee huisgenoten van Shakuntala omkomen en zij terug naar India wil, stelt Yash Ravi aan zijn kinderen voor en neemt hem in huis.

Mukesh gaat in Paramaribo voor onderwijzer studeren. Hij wordt verliefd op Seema en trouwt met haar. Als ze samen in Nickerie arriveren, is zijn moeder net overleden.

Mukesh en Seema vertrekken naar Nederland. Met vallen en opstaan bouwen ze een nieuwe leven op. Mukesh begint als arbeider in een fabriek en weet zich gestaag op te werken. Ook Seema vindt werk. Ze krijgen een dochter, Sandra, en een zoon, Stefan.

De kinderen groeien op. Stefan heeft moeite zich aan de regels te houden en hij botst regelmatig met zijn vader. Als hij in Naina zijn grote liefde vindt, wordt hij rustiger. Sandra is een gemakkelijk en intelligent kind. Ze krijgt belangstelling voor de familie verhalen en gaat die als dansende verhalenverteller, zoals haar overgrootmoeder Shakuntala, doorgeven. Een huwelijk met Arjun, op wie ze eerst verliefd is, wijst ze af, omdat ze bang is haar eigen cultuur bij hem te verliezen.

Personages

Yashoda (16^e eeuw), een moedige Rajput-vrouw, negeert de wetten van haar clan en weigert in het vuur te lopen na de afslachting van de mannen. Ze vlucht met haar dochter. Ze is de stammoeder van Shakuntala en Yash. Yash is naar haar vernoemd.

Ramdew Raj, de Raj (1894-1954), een Hindoestaan, zorgt na de dood van zijn vader voor zijn moeder. Tijdens het werken op de plantage vergeet hij alles om zich heen. Hij denkt dat Shakuntala nooit zijn vrouw zal worden en trouwt met Kumari. Met haar en met Piya bouwt hij een eigen 'imperium' op. Hij is een sterke man, maar onderkent ook de kracht en

intelligentie van vrouwen. Dat hij zijn oudste zoon naar een vrouw vernoemd, is zeer ongebruikelijk. Kumari heeft grote invloed op hem. Hij is een goede redenaar en een goede strateeg. Hij dwingt respect bij de mensen af.

Shakuntala Mohan, Hindoestaans, is een dansende verhalenverteller. Ze is de grote liefde van Ramdew en de moeder van zijn oudste zoon Yash. Ze woont teruggetrokken met twee mannen die een homoseksuele relatie hebben. De omgeving ziet haar als een heks.

Ze wordt depressief als de Raj haar verlaat en leeft dan met de verhalen in haar hoofd. Het duurt lang voor ze weer naar buiten treedt met het vertellen en dansen.

Kumari Nandi, Hindoestaanse, heeft als weduwe geen leven meer in India en ze vlucht als contractarbeider naar Suriname. Uit eigen belang zorgt ze voor Ramdew op het schip, want ze heeft een echtgenoot nodig om in Suriname te overleven. Ze weet dat Ramdew helemaal weg is van Shakuntala. Ze vecht voor haar plaats. Ze kan geen kinderen krijgen. Ze is statig en bij feestelijkheden beladen met ouderwetse zilveren sieraden uit India. Ze gebruikt Amitav om Yash weg te krijgen.

Piya Narain, afkomstig uit Guyana, is pas zestien als Ramdew met haar trouwt. Ze is heel vruchtbaar en baart kind na kind. Ze is veel moderner dan Kumari. De gouden sieraden die ze draagt symboliseren dat. Zij brengt uit naam van Ramdew voedsel naar Shakuntala en zij steunt Yash.

Ghumroo is een contractarbeider op de plantage en raakt bevriend met Ramdew. Hij is zijn land ontvlucht vanwege de schulden van zijn vader. Hij heeft een slechte knie, is een durfal en een begenadigd spreker.

Amitav Raj is de oudste zoon van Raj en Piya. Hij is lang en breed en heeft de uitstraling van een dichter die onder het leven lijdt. Hij kan onderhoudende gesprekken voeren. Als kind kan hij goed met Yash opschieten, totdat Kumari hem tegen Yash opzet.

Yash Mohan (1919) is de buitenechtelijke zoon van Raj en Shakuntala. Hij is slank en knap en net als zijn vader een goede redenaar. Hij is zijn vaders lieveling. Verhalen verzinnen kan hij niet. Hij is eerzuchtig en wil net zo succesvol en bekend worden als zijn vader. Hij neemt de achternaam van zijn moeder aan. Hij maakt carrière in het leger en trouwt met Nirmala omdat hij een vrouw nodig heeft. Hij verzwijgt zijn afkomst en het bestaan van zijn oudste zoon Ravi lang voor zijn andere kinderen. Hij heeft grote plannen met ze. Zijn kinderen noemen hem Bappa. Hij is een indrukwekkende man die overal respect afdwingt.

Nirmala Ragini is afkomstig uit Paramaribo. Ze is heel jong als ze met Yash trouwt. Ze baart elf kinderen en leidt een zwaar leven. Ze is bijgelovig en bang voor geesten. Als Yash beslist dat Ravi bij Shakuntala blijft, onderneemt ze niets.

Hari Singh en Pratab Balak zijn de homoseksuele huisgenoten van Shakuntala.

De kinderen van Yash

Ravi is de oudste zoon. Hij groeit op bij Shakuntala met haar verhalen.

Shankar (1945), de robuuste, is een harde werker zonder eigen initiatief. Hij kweekt zangvogels.

Jitu (1947), de onstuitbare, is een leider en zit vol streken. Hij en Steve zijn onafscheidelijk, totdat Steve met Rekha trouwt, Jitu's grote liefde. Jitu trouwt met een meisje uit Paramaribo en gaat na verloop van tijd met haar in Paramaribo wonen. Daar is hij succesvol als kleermaker, maar hij raakt er ook aan de drank.

Steve (1948) is integer, sterk en wijs, maar niet hard genoeg voor moeilijke beslissingen. Hij trouwt met Rekha omdat de pandit dat bepaalt.

Rubia (1950) is een schoonheid. Als zij trouwt gaat ze bij haar schoonfamilie wonen.

Prem (1953) is een traag kind die zich in zichzelf terugtrekt. Hij lijkt geestelijk gehandicapt.

Mukesh (1954) verzet zich als kind al tegen het geloof. Hij vindt de pandit een boef. Hij heeft een sterke band met zijn moeder. Hij ziet hoe hard het leven voor haar is. Hij wil dolgraag in Nederland gaan studeren, maar doet dat niet om haar niet in de steek te laten. Pas na haar dood vertrekt hij. Daar richt hij zich vooral op het nieuwe leven en probeert hij zijn oude leven te vergeten. Hij wordt open als zijn kinderen worden geboren. Zijn gezin is alles voor hem. Hij is een zorgzame vader, maar ook een strenge. Hij wil dat zijn kinderen uitblinken. Van kind af aan schrijft hij, maar hij weet er geen orde in aan te brengen.

Na Mukesh komen **Malini** (1956), **Shiva** (1957), **Kamla** (1957) en **Mahinder**.

Bali en Anwar zijn vrienden van Mukesh waarmee hij opgroeit. Hij vindt ze in Nederland terug.

Seema Sharma is het meisje met de krullen dat zo intens naar het filmdoek kan kijken. Ze komt uit een gezin van zeven kinderen. Ze heeft de mulo gedaan en werkt daarna op kantoor. Haar vader is vroeg overleden. Haar huwelijk komt haar moeder goed uit. In Nederland koestert ze de band met haar familie, haar geboorteland en haar geloof. Ze heeft het eerst erg moeilijk. Ze neemt een voorbeeld aan Bappa, die

zich met gemak door de Nederlandse samenleving beweegt. Ze zoekt en vindt werk. Ze vindt de contacten met de Hindoestanen in Nederland belangrijk.

Mijnheer en mevrouw Beekmans, een echtpaar op leeftijd, zijn de eerste burens van Mukesh en Seema in Nederland. Ze raken bevriend met Mukesh en Seema en geven ze veel steun en warmte.

Sandra is een intelligent en leergierig kind. Ze vertelt graag verhalen en schrijft ze op. Ze heeft geen moeite met de strenge regels van haar vader. Ze heeft een sterke band met haar broer. Omdat er weinig Hindoestanen in Almelo wonen, voelt ze zich een buitenstaander als ze met de Nederlandse Hindoestanen te maken krijgt. Ze wil er graag bij horen. Ze gaat economie aan de universiteit studeren.

Stefan is een onrustig kind. Hij heeft moeite met de strenge regels van zijn vader. Na een ruzie met hem loopt hij weg en maakt hij naam als straatvechter. Hij houdt contact met Sandra.

Arjun Mangal is een briljante student economie en de zoon van Bali. Zijn uitgebreide familie is de droomfamilie voor Sandra en na verloop van tijd realiseert ze dat ze die familie leuker vindt dan Arjun. Arjun wil carrière maken en Sandra is bang bij hem haar eigen wortels te verliezen.

Naina Scolari is Hindoestaans-Italiaans. Ze heeft een goede invloed op Stefan. In haar act, die een mix is van dans en vechtsport, verbeeldt ze de emancipatiestrijd van de vrouw.

Chenab is de houtsplinter uit het schip waarmee Ramdew de overtocht van India naar Suriname maakt. Met zijn verhalen houdt hij Ramdew op de been. Hij draagt het verhaal van de eerste twee generaties.

Kitab is het schrift waarin Bappa begint met schrijven. Later schrijft Mukesh erin en daarna Sandra. Hij draagt het verhaal van Mukesh.

Zardosi, de trouwsari van Seema, is geborduurd met taferelen uit het leven van de contractarbeiders. Later wordt ze verknipt tot jurken, hemden en kussenslopen. Zij draagt het verhaal van Seema en haar kinderen.

Thema

Mensen kunnen zich wel losmaken van hun vaderland, hun verleden en hun familie, maar zonder die band hebben ze geen houvast, voelen ze zich ontworteld en blijven ze

zoekende. Ook in volgende generaties blijft dat doorwerken. Ramdew, Kumari en Shakuntala voelen zich gedwongen India te verlaten en bouwen zo goed en zo kwaad als het kan een nieuw leven in Suriname op. Ramdew en Kumari klampen zich aan hard werken en aan elkaar vast. Shakuntala vergeet de werkelijkheid het liefst en leeft in oude verhalen.

Yash verlaat zijn ouderlijk huis omdat hij voelt dat zijn aanwezigheid onrust zaait. In zijn nieuwe leven wil hij het minstens zo goed doen als zijn vader. Zijn zoon Mukesh zoekt in Nederland een nieuwe toekomst en probeert daar tevergeefs het verleden te vergeten. Zijn dochter Sandra voelt aan dat de banden met haar verre familie belangrijk zijn. Zij wil de oude verhalen behouden en de oude cultuur integreren in de nieuwe.

Motieven en symbolen

► **Familiebanden** spelen een grote rol binnen de verschillende generaties. Hoewel de generaties zich van elkaar losmaken, kunnen ze elkaar niet vergeten.

Ramdew heeft niets meer in India te zoeken als zijn beide ouders dood zijn. In Suriname bouwt hij een eigen groot gezin op. Yash verlaat zijn familie gedwongen, maar blijft verbonden met ze in zijn drang net zo respectabel te worden als zijn vader. Mukesh beseft dat hij altijd bezig is zijn 'leven in het kader van je ouders en je familie te plaatsen' (p.253). Hoewel hij zijn best doet zijn oude leven te vergeten en niet veel contact heeft met zijn familie in India, is hij dolgelukkig als zijn vader op bezoek komt en leeft hij helemaal op als hij zijn broers terugziet. Na zijn vaders dood wordt hij depressief. Zijn kinderen zijn alles voor hem.

Seema ijvert wel om de band met haar familie te behouden. Sandra is de eerste die ziet dat het niet mogelijk is gelukkig te worden zonder de familieband. Haar vader is ontworteld, zij zoekt naar haar wortels (het motief **ontworteling**).

De band tussen de moeder en zoon is groot. Ramdew verlaat zijn vaderland na zijn moeders dood, Mukesh wil graag weg, maar wil zijn moeder niet in de steek laten. Pas na haar dood emigreert hij (het motief **emigratie**).

► **Rivaliteit tussen broers**

Yash en Amitav groeien in harmonie op, maar komen tegenover elkaar te staan als Ramdew een voorkeur voor Yash koestert, die erg op hem lijkt. Kumari, die Yash niet kan uitstaan omdat hij de zoon is van Shakuntala, stookt Amitav tegen hem op. Ook Steve en Jitu kunnen het goed met elkaar vinden in hun jeugd, totdat Steve gedwongen wordt met Rekha te trouwen, de grote liefde van Jitu. Jitu vertrekt uiteindelijk met zijn vrouw naar Paramaribo waar hij aan de drank raakt omdat Steve hem niet meer kan corrigeren.

> De verloren zoon

Yash is tot twee keer toe in zijn leven een 'verloren zoon' voor zijn vader. De eerste keer als hij zijn eerste levensjaren bij zijn moeder doorbrengt. De tweede keer als hij zich gedwongen voelt het huis van zijn vader te verlaten. Ook Ravi is een verloren zoon. Hij groeit ook op bij Shakuntala. Yash verzwijgt zijn bestaan. Pas als Shakuntala terug naar India gaat, laat Yash zijn kinderen weten dat Ravi zijn oudste zoon is. Ravi gaat dan bij zijn ouders wonen. Vooral zijn moeder ontvangt hem als een verloren zoon. Stefan loopt weg na een ruzie met zijn vader. Als hij terugkeert, onder invloed van Sandra, is zijn vader dolgelukkig.

> Mythische verhalen, vertellen en schrijven

Binnen de familie leven de verhalen van de voorouders. Shakuntala vertelt Yash het verhaal van Yashoda, de Rajput-vrouw uit de zestiende eeuw van wie hij afstamt en naar wie hij is vernoemd. Nadat de mannen ten strijde zijn getrokken en allemaal zijn omgekomen, houden de vrouwen de eer aan zichzelf. Ze willen niet aan de vijand worden overgeleverd en lopen met hun kinderen het vuur in. Yashoda is de enige vrouw die het niet doet. Zij vlucht met haar dochter. Yash vertelt zijn kinderen de verhalen over de Rajputs. Dit verhaal vertelt Mukesh aan zijn dochter Sandra als zij last heeft van eczeem en nachtmerries. Zij wordt daar rustig van. Jaren later, als hij lijdt onder de dood van zijn vader, is zij het die dit verhaal aan hem vertelt. De familie heeft verschillende verhalenvertellers en schrijvers in hun gelederen. Yash en Mukesh schrijven van alles op, maar lopen erin vast. Shakuntala en Sandra zijn de echte verhalenvertellers. Ze zijn allebei dansende verhalenvertellers en Sandra maakt daar in Nederland naam mee. Zij ontfermt zich over de oude familieverhalen.

> De rol van de vrouw, sterke vrouwen

Vrouwen zijn niet gelijk aan mannen bij de Hindoes. De vrouwen krijgen pas eten als de mannen zijn bediend en als Sandra naar de universiteit gaat is dat heel bijzonder. Toch ziet Ramdew al de kracht van vrouwen. Het wemelt binnen de familie van de sterke vrouwen.

- Yashoda verzet zich tegen de wetten van de clan.
- Kumari heeft een eigen mening en die is vaak van doorslaggevend belang voor haar man.
- Shakuntala krabbelt er weer bovenop.
- Seema schikt zich niet willoos naar Mukesh' wil. Zij laat haar familie en haar godsdienst niet los.
- Sandra durft het aan om haar huwelijk af te blazen. Zij brengt Stefan weer naar de familie terug.

> Het geloof, het hindoeïsme, bijgeloof, ceremonies

Vooral de vrouwen binnen de familie zijn gelovig, zo niet bijgelovig. Hun mannen zijn het daar niet altijd mee eens. Kumari laat allerlei rituelen uitvoeren tot ergernis van haar man. Ook Seema oefent haar geloof uit zonder instemming van haar man. De liefde voor Shakuntala vergelijkt Ramdew met de liefde tussen Radha en Krishna, de eeuwige goddelijke geliefden die op aarde gescheiden van elkaar leefden. Rond de dood worden allerlei ceremonies uitgevoerd. Zo bedekt Yash alle spiegels in huis als zijn vader is overleden. Als hij één van de doeken weghaalt, weet iedereen dat 'de geest van de overledene je op die manier kon vinden en je zou blijven lastigvallen' (p.97). Yash gelooft er niet echt in, maar als Mukesh op dat moment, te vroeg, wordt geboren, hoopt hij dat zijn vader hiermee een teken geeft en zo Mukesh zegent. Dat Yash de brandstapel van zijn vader niet kan aansteken, een taak voor de oudste zoon, vindt hij onverteerbaar. Het waken bij de asresten is niet alleen een bescherming tegen dieren en mensen die kwaad willen, maar het is vooral een respectbetoon aan de overledene. Het Divalifeest wordt groots gevierd. Ramdew doet dat in 1930 om te laten zien hoe belangrijk hij is. Seema viert het ook in Nederland met haar gezin.

> Uitbuiting

De contractarbeiders worden vreselijk uitgebuit op de plantages in Suriname. Zij worden uit India gehaald als de slavernij is afgeschaft. Ze worden onderbetaald, moeten onmenselijk hard werken en kunnen dan nog nauwelijks rondkomen. Vaak blijkt aan het einde van hun contract dat de bazen er met hun spaarcenten vandoor zijn.

> **De onafhankelijkheidsstrijd in Suriname** die op de achtergrond speelt, brengt veel onrust met zich mee en zet verschillende bevolkingsgroepen tegen elkaar op. Zo vinden de creolen dat zij de macht moeten krijgen over de hindoestanen, omdat zij langer in Suriname zijn dan de hindoestanen. Deze tegenstellingen worden gespiegeld in de tegenstellingen tussen stad en platteland, in de strijd tussen de rajputs en de mogols in de zestiende eeuw en in de achterstelling van en de haat tegen homoseksuelen. Deze laatste vindt een uitwas in het in brand steken van het huis van Shakuntala waarin zij met twee homoseksuele mannen samenwoont.

> **De liefde** tussen Ramdew en Shakuntala kan niet tot bloei komen. Zijn twee huwelijken zijn allebei

verstandshuwelijken. Ook het huwelijk van Yash is er één uit berekening. Jitu moet zijn grote liefde afstaan aan zijn broer Steve.

Mukesh en Stefan trouwen wel uit liefde. Het huwelijk van Mukesh en Seema is niet zonder wanklanken, maar zij weten elkaar steeds weer te vinden.

Sandra durft het aan om haar voorgenoemen huwelijk af te blazen, omdat zij niet genoeg voor Arjun voelt.

> Twee motieven treden als leidmotief¹ op:

- De houtsplinter die Ramdew uit het schip peutert en die de naam van het schip krijgt, Chenab: 'Chenab, ik gebruik een stuk van je lichaam om een belangrijke stap in mijn leven te nemen. Ik maak je medeplichtig' (p.144). Ramdew geeft de splinter aan zijn zoon Yash als die het gezin verlaat. Mukesh neemt hem stiekem mee naar Nederland. Als Yash het ontdekt, vindt hij dat de splinter daar moet blijven. Aan het einde van het verhaal ligt hij op Sandra's schoot. Deze splinter symboliseert de ontworteling van de verschillende familieleden, maar ook de band die ze ondanks alles met elkaar hebben.
- De negen emoties: liefde, plezier, verwondering, vrede, woede, moed, verdriet, angst en walging. Deze 'kompanen' begeleiden de dansende verhalenverteller. Ze zijn de basis van de kathakdans waarmee zowel Shakuntala als Sandra haar verhalen vertelt. Ze symboliseren en begeleiden de reis die de verschillende familieleden over de aardbol en door het leven maken.

Structuur, tijd en plaats

De roman bestaat uit vijf delen en sluit af met een epiloog van twee bladzijdes. De delen zijn onderverdeeld in hoofdstukken die ook allemaal een titel hebben.

Qua chronologie komt het tweede deel voor het eerste.

Tussen het tweede en het eerste deel zit een tijdsprong van

ongeveer elf jaar, tussen het eerste en het derde deel ook. Het verhaal van Yashoda, dat Shakuntala als eerste vertelt, speelt zich in de 16e eeuw af.

Voor in de roman is een stamboom van de vier generaties opgenomen. De roman volgt uit elke generatie voornamelijk één persoon. Achtereenvolgens zijn dat Ramdew, Yash, Mukesh en Sandra.

Verteller en perspectief

Vervoering heeft verschillende vertellers. Naast een auctoriale verteller² zijn er verschillende ikvertellers. Het schrift Kitab en Zardosi, de trouwsari van Seema, treden diverse keren als ikverteller op. Seema zelf is één keer ikverteller (p.263-264).

De auctoriale verteller legt het perspectief bij verschillende personages, bijvoorbeeld bij Yash: 'Natuurlijk had hij deze vraag voorzien' (p.64), bij Mukesh, bij Seema en bij Sandra. Regelmatig is de auctoriale verteller als verteller van buitenaf aan het woord, bijvoorbeeld in de beschrijving van het ontstaan van de suikerplantage (p.148-149), in de beschrijving van de warung (p.351 e.v.) en in vooruitwijzingen: 'Het waren geuren die Sandra en Stefan voor altijd zouden associëren met hun jeugd jaren in Almelo' (p.336).

Schrijfstijl

Vervoering is in de verleden tijd en in een vlotte stijl geschreven. Acties, overdenkingen, beschrijvingen en dialogen wisselen elkaar af.

Shantie Singh gebruikt de volgende stijlfiguren en beeldspraak:

- Homerische vergelijking³: 'Geruchten werden in de polder ieder jaar opnieuw gezaaid en geoogst, [...] Des te smakelijker en pittiger waren dan de avonden, na tot zonsondergang op het veld te hebben gestaan' (p.29-30).

Titel	Bladzijdes	Hoofdstukken	Tijd	Plaats	Generatie
De dansende verhalenverteller Vlucht zonder plan	90	10	1930-1954	Suriname	2
	78	3	1912-1919	India, Atlantische Oceaan, Suriname	1
Kleur in de polder Het derde continent	72	10	1965-1977	Suriname	3
	68	13	1977 tot ongeveer 1980	Nederland	3
Geheimen van de stad	80	18	1980 tot ongeveer 2005	Nederland	3 en 4

¹ Een woord, zinsdeel of zin die (dat) steeds letterlijk terugkeert met een bepaalde bedoeling.

² Een alwetende verteller die boven het verhaal staat. Hij kan alles overzien, zich in elk personage verplaatsen, vooruitwijzingen doen en de lezer rechtstreeks aanspreken.

³ Lang uitgesponnen vergelijking.

- Metaforen⁴: ‘Je kon geen net om bepaalde gedachten werpen en die voorgoed wegslingeren in de oceaan’ (p.94).
- Personificatie⁵: ‘De vlam speelde met haar schaduw en lonkte naar...’ (p.13) en: ‘de huiskamer van nummer 9 stak zijn borst vooruit’ (p.308).
- Vergelijkingen⁶: ‘Het was het kostuum dat het die ene avond in het jaar mocht aantrekken’ (p.13).
- Pars pro toto⁷: ‘... totdat een korte broek met blote voeten me mee naar buiten smokkelde’ (p.208).

Titelverklaring en motto

Vervoering betekent: extase, vuur, bezieling, geestdrift, gloed, verrukking. Shankuntala en Sandra bezielen de oude verhalen met nieuw elan.

Het motto is van Anoushka Shankar (1981, componist en sitarspeler, dochter van Ravi Shankar). Het citaat verwoordt dat de mensen die zijn overleden nog steeds ‘in ons’ zijn en dat we oude plaatsen overal mee naartoe nemen.

People who have gone, are still here, in us.

Places we came from, are carried to the places we go.

Discussiepunten

1. Hoe denkt u over de twee vrouwen van Ramdew?
2. Wat vindt u van Amitav?
3. Hoe zou u het leven van Nirmala karakteriseren?
4. Als Mukesh met zijn bruid naar zijn ouders rijdt, had hij het liefst ‘zijn leven in de auto op permanente pauze gezet: een stilleven van een jong pas getrouwd stel’ (p.248). Waarom wil hij dat? Herkent u dit gevoel?
5. Welke ontwikkelingen maken Mukesh en Seema door in Nederland? Wie van de twee aardt het beste en waardoor komt dat?
6. Hoe komt het dat Bappa zich zo gemakkelijk door Nederland beweegt?
7. Hoe zou u de banden tussen de verschillende leden van het gezin van Mukesh omschrijven?
8. Waarom denkt u dat Sandra op Arjun verliefd wordt?
9. ‘Mukesh was een vreemde geworden en toch was hij hun broer’ (p.380). Wat bedoelt hij daarmee?
10. ‘Chenab lag in het doosje, verweerder dan ooit. Hij zou het niet lang meer maken’ staat er aan het einde van de roman (p.399). Welke symbolische betekenis ziet u hierin?
11. Welke toekomst ziet u voor Sandra?
12. Welke overeenkomsten en verschillen ziet u tussen de verschillende generaties?
13. Het schrift en de bruidssari krijgen een vertelstem in de roman. Hoe hebt u dat ervaren? Wat voegen deze vertelstemmen aan het verhaal toe?
14. Shakuntala, Yash, Mukesh en Sandra hebben alle vier vertel-, c.q. schrijfbambities. Wie zijn daarin succesvol en wie niet? Hoe komt dat, denkt u?
15. Welk belang hecht u aan het doorgeven van familieverhalen?
16. Vervoering is het verhaal van vier generaties: Ramdew, Yash, Mukesh en Sandra. Wie van hen is het beste af, volgens u? Waarin zit hun individuele kracht?
17. Hoe legt u de titels van de delen uit?
18. Op welke personages vindt u het motto vooral van toepassing? Herkent u zelf iets in het motto?
19. Welke verklaringen ziet u nog meer dan hierboven gegeven voor de titel?
20. Op welke manier heeft de roman u verrijkt?

⁴ Een vorm van beeldspraak, waarbij het object onmiddellijk de naam krijgt van een ander object, op grond van overeenkomst.

⁵ Een begrip of voorwerp wordt als een persoon voorgesteld.

⁶ Het vervangen of vergelijken van woorden op grond van overeenkomst.

⁷ De naam van een onderdeel van het geheel vangt de naam van het geheel.